

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра фізичної терапії, реабілітації,
спеціальної та інклюзивної освіти**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету здоров'я та
фізичного виховання
Едуард СИВОХОП
«27» червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	016 «Спеціальна освіта»
Спеціалізація	016.02 Спеціальна освіта. Олігофренопедагогіка
Освітня програма	Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород, 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивного навчання» для здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціальності 016.02 Спеціальна освіта. Олігофренопедагогіка освітньо-професійної програми «Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини»

Розробник: Світлана СТЕБЛЮК, доктор педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 15 від «26» червня 2024 року

Завідувач кафедри Ярослав ФІЛАК

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

Протокол № 12 від « 27 » червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

© Світлана СТЕБЛЮК, 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024 р.

1.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 120	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –3 самостійної роботи студента – 3,5	3-й	3-й
	Лекції:	
	28 год.	12 год.
	Практичні (семінарські):	
	30 год.	6
	Лабораторні:	
	-	-
	Самостійна робота:	
62 год.	102 год.	
Вид підсумкового контролю: екзамен		
Форма підсумкового контролю: усна		

2.МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивного навчання» побудована з урахуванням змісту Освітньо-професійної програми підготовки майбутніх фахівців ОС бакалавра за спеціальністю 6.016 Спеціальна освіта. Дисципліна спрямована на оволодіння знаннями щодо нормативно-правових, теоретично-методичних засад інклюзивного навчання, умов організації освітнього процесу в інклюзивному класі ЗЗСО, застосування традиційних й інноваційних методів, прийомів, засобів та форм навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Метою викладання навчальної дисципліни є: формування у майбутніх фахівців складових професійної компетентності, кола компетенцій щодо педагогічних підходів у роботі із дітьми з особливими освітніми потребами, визначення особливостей співпраці вчителя і асистента вчителя у класі з інклюзивним навчанням.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомлення із нормативними міжнародними та вітчизняними документами, які визначають законодавчу базу інклюзивного навчання в умовах закладу загальної середньої освіти; характеристика принципів, методів, прийомів, форм, засобів навчання, виховання та розвитку учнів з особливими освітніми потребами, засвоєння сучасних технологій навчання в освітньому процесі, визначення завдань та функцій вчителя і асистента вчителя у класі з інклюзивним навчанням, особливостей реалізації міждисциплінарного підходу з фахівцями Команди психолого-педагогічного супроводу.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни формуються складові професійної компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької

діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК 9. Здатність до міжособистісної взаємодії

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК- 6. . Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвиткового освітнього середовища.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному та європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так і інші системи цінностей.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-17. Здатність до розуміння цінності різноманіття особистості як однієї з умов забезпечення прогресу в розвитку дитини з психофізичними порушеннями; здійснення інклюзивного навчання на основі визначення актуального і потенційного рівня розвитку дитини; уміння добирати і застосовувати корекційні методи, засоби і прийоми роботи, адаптувати та модифікувати зміст навчального матеріалу для задоволення особливих освітніх потреб дітей з порушеннями психофізичного розвитку; забезпечення дружньої та безпечної атмосфери для інклюзивного навчання; розуміння цінності спільної роботи з батьками і сім'ями як важливого ресурсу для навчання учнів з порушеннями розвитку.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Педагогіка інклюзивного навчання**» є опанування таких навчальних дисциплін Освітньо-професійної програми (ОПП):

ОК 15 Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта»

ОК 8 Педагогіка з історією педагогіки

ОК 18. Корекційна психопедагогіка

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до Освітньої програми вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами освіти таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти	ПРН 2
Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів	ПРН 5
Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей	ПРН 6
Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей	ПРН 10
Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвиткового навчання дітей з особливими освітніми потребами	ПРН 11
Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами	ПРН 12
Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності	ПРН 13
Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.	ПРН 14
Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні	ПРН 15

ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти	
Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів	ПРН 16
Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації	ПРН 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни **«Педагогіка інклюзивного навчання»**

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації щодо нормативно-правової бази з питань інклюзивного навчання, фахової літератури з метою з'ясування специфіки педагогіки інклюзивного навчання у закладі освіти	ПРН 2
Розуміти принципи, методи, форми та сутність та порядок організації освітнього процесу в класах з інклюзивним навчанням ЗЗСО	ПРН 5
Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей	ПРН 6
Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями, реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей, розуміти закономірності розвитку особистості, поняття «норма» і «порушення» у розвитку дитини	ПРН 10
Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвиткового навчання дітей з особливими освітніми потребами, підходи у навчанні дітей у класах з інклюзивним навчанням	ПРН 11
Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами	ПРН 12
Володіти методиками сприяння соціальній адаптації дітей з ООП, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності, розуміти особливості соціалізації, адаптації школяра в умовах інклюзивного навчання	ПРН 13
Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії, розуміти специфіку спільної роботи вчителя і асистента вчителя у класі	ПРН 14
Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти, інформаційні технології навчання	ПРН 15
Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів	ПРН 16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- письмові роботи (ситуаційні завдання; квазіпрофесійні завдання; творчі вправи, тестові завдання, модульна контрольна робота);
- усні відповіді (експрес-контроль, дискусія з проблеми інклюзивного навчання, інформаційні повідомлення, індивідуальне та фронтальне опитування);
- екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: письмові роботи, усні відповіді. Форма модульного контролю: письмова – завдання теоретичного та практичного спрямування. Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною, ECTS та національною шкалами (табл.5.1).

Таблиця 5.1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

СУМА БАЛІВ за 100-бальною шкалою	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	не задовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Загальна оцінка за один змістовий модуль складається з оцінок за результатами поточного модульного контролю, письмового тестування та відповідей на 2 теоретичні питання (табл. 5.2, 5.3).

Таблиця 5.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти денної форми навчання (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
П 1	П 2	П 3	П 4	П 5	П 6	П 7	50	100
7	7	7	7	7	7	8		

Таблиця 5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти денної форми навчання (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
П 9	П 10	П 11	П 12	П 13	П 14	50	100
8	8	8	8	8	10		

Критерії модульного поточного оцінювання для денної форми навчання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни є: правильність і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи навчальних завдань, рівень знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, вміння аналізувати педагогічні явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань. Кількість балів виставляється інтегровано за роботу на практичних заняттях та виконання самостійної роботи і включає: виконання письмових робіт (ситуаційні завдання; квазіпрофесійні завдання; творчі вправи, тестові завдання, модульна контрольна робота); усні відповіді (експрес-контроль, дискусія з проблеми інклюзивного навчання, інформаційні повідомлення, індивідуальне та фронтальне опитування).

Загальна кількість балів модульного поточного оцінювання – 100 (таблиця 5.4)

Таблиця 5.4. Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни для здобувачів освіти денної форми навчання

Показники	Загальна к-сть балів
Змістовий модульний контроль № 1, 2	
<p>Оцінювання роботи на практичних заняттях, інтегроване з самостійною роботою студента:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виконання письмових робіт (ситуаційні завдання; квазіпрофесійні завдання; творчі вправи, тестові завдання, модульна контрольна робота). – усні відповіді (експрес-контроль, дискусія з проблеми інклюзивного навчання, інформаційні повідомлення, індивідуальне та фронтальне опитування). <p>П-ні 1-6 оцінюються у 7 балів, П-на 8 – передбачає вирішення кейсу й оцінюється у 8 балів.</p> <p>П-ні 9-14 включають творчі розробки, квазіпрофесійні завдання й оцінюються в 8 та 10 балів (П14).</p>	50
– модульна контрольна робота Максимальна к-сть балів – 50	50
Разом	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи для здобувачів освіти

Модульна контрольна робота оцінюється в 50 балів та складається із завдань теоретичного та практичного спрямування. Кількість варіантів завдань відповідає кількості студентів групи. Серед завдань: виконати тести, теоретичні питання, практичне завдання.

Критерії оцінювання: правильність відповіді, повнота висвітлення змісту питання, аргументація відповіді, знання методів, орієнтування у ключових поняттях; логічне, послідовне викладення думок, узагальнення, підбиття підсумків; дотримання норм культури писемного мовлення, наукового стилю викладу думок.

До оцінки модульної контрольної роботи додається оцінка за модульне поточне оцінювання від 0 до 50 балів.

Критерії оцінювання підсумкового контролю для денної та заочної форми навчання

Підсумковий модульний контроль включає наступний вид контролю: екзамен. До екзамену допускаються тільки ті студенти, які отримали 60 балів і більше за підсумками змістового модуля. Максимальна оцінка складає 100 балів.

Критерії оцінювання усних відповідей:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач вищої освіти, який:

- засвоїв коло компетенцій з дисципліни;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у практичній діяльності;
- засвоїв основну та додаткову літературу, що рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для майбутньої професії;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності, нахил до наукової роботи;

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- засвоїв коло компетенцій з дисципліни, проте припускається 1-2 неточностей у формулюванні понять;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у практичній діяльності;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- засвоїв основну та додаткову літературу, що рекомендована програмою;
- припускається деяких неточностей в усній відповіді, проте здатний самостійно їх виправити;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач вищої освіти, який:

- засвоїв коло компетенцій з дисципліни, але в усній відповіді спостерігаються окремі неточності;

– вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати навчальну інформацію та здатний до її практичного застосування з допомогою викладача;

– засвоїв основну та додаткову літературу, що рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

– знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

– виконує завдання на задовільному рівні;

– ознайомлений з основною та додатковою літературою, яка рекомендована програмою;

– припускається помилок при відповіді, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

– володіє матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань на задовільному рівні. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувача вищої освіти, який:

– володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, припустився помилок при відповіді;

– професійна термінологія засвоєна не у повному обсязі;

оцінку «незадовільно» (0-34 балів, F) – виставляється студенту, який:

– не засвоїв зміст дисципліни у повному обсязі,

– не володіє професійною термінологією.

Якщо студент не з'явився на екзамен у визначений час, то у відомості викладач записує його підсумкову модульну оцінку (при умові, що вона ≥ 60 балів) або «не з'явився», якщо ця оцінка становить менше 60 балів.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади педагогіки інклюзивного навчання

Тема 1. Теоретичні аспекти інклюзивного навчання

Педагогіка інклюзивного навчання: завдання, об'єкт, предмет науки. Категорії педагогіки інклюзивного навчання. Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «інклюзивне освітнє середовище», «особливі освітні потреби», «інклюзивне навчання», «інклюзивне виховання» та ін. Місце дисципліни в системі педагогічних наук. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Становлення інклюзивної освіти в Україні. Нормативно-правова база з питань інклюзивного навчання.

Характеристика сучасних підходів до інклюзивної освіти в Україні. Наукові дослідження вчених у галузі інклюзивної освіти (тезисні нотатки).

Міжнародний досвід розвитку інклюзивної освіти.

Тема 2. Концепція Нової української школи у галузі освіти

Основні положення Концепції Нової української школи. Принцип педагогічного партнерства як провідний у діяльності Нової української школи. Формула нової школи. Порадники для вчителя щодо реалізації Концепції Нової української школи. Розвиток НУШ за сторінками фахових видань України

Аналіз Порадників для вчителя щодо реалізації Концепції Нової української школи (методичні концепти).

Специфіка реалізації наскрізного виховання у закладах загальної середньої освіти.

Тема 3. Особливості розвитку особистості

Закономірності розвитку особистості. Вікова періодизація. Поняття «норма» і «порушення» у розвитку дитини. Психологічні особливості дітей з ООП. Розвиток емоційної та пізнавальної сфер у дітей з інтелектуальними порушеннями. Поняття «рівні підтримки». Зміст процесів адаптації, соціалізації, інтеграції.

Особливості соціалізації, адаптації дітей з особливими освітніми потребами. Основні механізми процесу соціалізації людини. Чинники соціалізації.

Психолого-педагогічна підтримка дитини в умовах воєнного стану. Розвиток особистості в різних вікових періодах.

Тема 4. Професійна компетентність асистента вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням

Нормативно-правове забезпечення діяльності асистента вчителя у класі з інклюзивним навчанням. Зміст роботи асистента вчителя, складові його професійної компетентності. Планування роботи асистента вчителя, ведення документації. Сутність процесів адаптації та модифікації в освітньому процесі. Спільне викладання як запорука успішної взаємодії учителя та асистента вчителя.

Моделі спільного викладання в інклюзивному освітньому середовищі.

Соціально-педагогічна комунікація асистента вчителя в інклюзивному середовищі.

Тема 5. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП в умовах інклюзивного навчання

Міждисциплінарна взаємодія команди психолого-педагогічного супроводу. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг. Психолог, соціальний педагог, логопед, батьки як суб'єкти інклюзивного навчання. Роль інклюзивно-ресурсного центру в інклюзивній освіті. Мета і завдання роботи з батьками в інклюзивному закладі. Принципи побудови роботи з батьками. Зміст і методи вивчення сім'ї. Співпраця команди супроводу та батьків дитини з ООП. Форми взаємодії сім'ї і школи.

Методичні нотатки. Взаємодія учасників команди психолого-педагогічного супроводу.

Презентація «Особливості діяльності ІРЦ регіону».

Пошукова робота щодо діяльності ІРЦ в регіоні на основі аналізу Інтернет-ресурсів. Налагодження ефективного професійного співробітництва між учасниками Команди психолого-педагогічного супроводу (педагогічне есе).

Тема 6. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища

Державні стандарти та Типові освітні програми у закладі освіти. Адаптовані та модифіковані програми. Специфіка організації інклюзивного освітнього середовища: навчальні осередки у класі, універсальний дизайн та розумне пристосування освітнього простору, ресурсна кімната, медіатека.

Кейс «Теоретичні засади інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти» (підготовка теки матеріалів).

Принципи та структура універсального дизайну навчання. Особливості адаптованих та модифікованих програм, алгоритм їх складання.

Змістовий модуль 2. Дидактика інклюзивного навчання. Наскрізне виховання в освітньому середовищі

Тема 7. Дидактичні основи інклюзивного навчання

Основні категорії дидактики педагогіки інклюзивного навчання. Принципи, закономірності, дидактичні умови інклюзивного навчання. Особливості індивідуалізації та диференціації процесу навчання молодших школярів з різними рівнем розвитку. Індивідуальна програма розвитку. Курикулум. Поняття про організаційні форми інклюзивного навчання та особливості групових, дистанційних і колективних форм навчання дітей з особливими потребами.

Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами (зразки оформлення).

Специфіка та етапи планування освітнього процесу. Індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма.

Тема 8. Урок як форма навчання дітей у класі з інклюзивним навчанням

Урок як основна форма інклюзивного навчання учнів. Вимоги до уроку та його організації в інклюзивному класі. Типи уроків у ЗЗСО. Характеристика структурних елементів уроку. Організація навчальної діяльності учнів з ООП на

уроці в початковій школі. Педагогічні технології навчання в освітньому процесі. Засоби навчання. Класифікація засобів навчання. Вимоги до засобів наочності учнів з особливими освітніми потребами.

Підготовка карток-інструкцій до режимних моментів у закладі освіти та до вивчення окремих тем (клас, предмет за вибором здобувача вищої освіти).

Погляди дидактів на організацію уроку у закладі освіти та їх інтерпретація з погляду сьогодення.

Тема 9. Методи та прийоми навчання учнів у інклюзивному класі

Поняття «метод» його функції та структура. Класифікація методів навчання. Традиційні й інноваційні методи навчання. Спеціальні методи навчання. Методичні прийоми та їх застосування у практичній діяльності асистента вчителя. Критерії вибору методів навчання.

Застосування традиційних та інноваційних методів навчання у інклюзивних класах: професійна скарбниця. Складання фрагментів уроку відповідно до моделей співпраці вчителя, асистента вчителя (клас, тема за вибором здобувача вищої освіти)

Прийоми збереження і стимулювання здоров'я учнів з ООП в освітньому процесі (зорова гімнастика, динамічні паузи, пальчикова гімнастика, релаксація тощо)

Тема 10. Сутність та завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами

Функції контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів. Складові навчальних досягнень учнів. Види контролю навчальних досягнень школярів. Особливості оцінювання навчальних досягнень молодших школярів з особливими освітніми потребами в сучасних умовах.

Портфоліо учнів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень.

Особливості оцінювання учнів з ООП: аналіз нормативно-правової бази з питання.

Тема 11. Корекційно-розвиткові послуги в умовах інклюзивного навчання

Поняття «корекційно-розвиткова послуга». Корекційно-розвиткові програми для дітей з ООП. Корекційно-розвиткова робота на уроках у класах з інклюзивним навчанням. Види вправ та завдань.

Аналіз корекційно-розвиткових програм для дітей з ООП.

Корекційно-розвиткові види вправ та завдань у роботі з дітьми різних вікових груп (аналіз матеріалів Інтернет-джерел).

Тема 12. Специфіка виховного процесу в інклюзивному освітньому середовищі

Особливості організації та планування виховного процесу в інклюзивних класах початкової школи. Виховні можливості уроку в класі з інклюзивним навчанням. Формування загальнолюдських цінностей у школярів як наскрізний процес. Напрями, методи та форми інклюзивного виховання. Позакласна та позашкільна виховна робота з дітьми.

Практика застосування методів інклюзивного виховання

Діагностика вихованості учнів у класах з інклюзивним навчанням та шляхи її корекції. Гурткова робота, її особливості.

6.2. Структура навчальної дисципліни

	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л	с.р.	і.р.		л	п	л	с.р.	
1	2	3	4	5	6		8	9	10	11	12	
Змістовий модуль 1. Загальні засади педагогіки інклюзивного навчання												
Тема 1. Теоретичні аспекти інклюзивного навчання	10	2	2		6		10				8	
Тема 2. Концепція Нової української школи як ключова реформа у галузі освіти	8	2	2		4		8	2			6	
Тема 3. Особливості розвитку особистості	10	2	2		6		10				10	
Тема 4. Професійна компетентність асистента учителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням	8	2	2		4		8	2			6	
Тема 5. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП в умовах інклюзивного навчання	10	2	4		4		10	2			8	
Тема 6. Особливості організації та зміст інклюзивного освітнього середовища	8	4	2		2		8		2		6	
Узагальнення матеріалу Модульна контрольна робота 1	6		2		4		6				6	
Разом за змістовим модулем 1	60	14	16		30		60	6	4		50	
Змістовий модуль 2. Дидактика інклюзивного навчання. Наскрізне виховання в освітньому середовищі												
Тема 7. Дидактичні засади інклюзивного навчання	10	2	2		6		10	2			8	
Тема 8. Форми навчання дітей в умовах інклюзивного середовища	10	2	2		6		10	2			8	

Тема 9. Технології, методи і засоби інклюзивного навчання	12	4	2	6	12	2	10	
Тема 10. Сутність та завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями психофізичного розвитку	8	2	2	4	8	2	6	
Тема 11. Корекційно-розвиткові послуги в умовах інклюзивного навчання	8	2	2	4	8		8	
Тема 12. Специфіка виховного процесу в інклюзивному освітньому середовищі	6	2	2	2	6		6	
Узагальнення матеріалу Модульна контрольна робота 2	6		2	4	6		6	
Разом за змістовим модулем 2	60	14	14	32	60	6	2	52
Усього годин	120	28	30	62	120	12	6	102

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	
		денна	заочна
Модуль 1			
1.	Тема 1. Характеристика сучасних підходів до інклюзивної освіти в Україні. Наукові дослідження вчених у галузі інклюзивної освіти (тезисні нотатки)	2	
2.	Тема 2. Аналіз Порадників для вчителя щодо реалізації Концепції Нової української школи (методичні концепти)	2	2
3.	Тема 3. Особливості соціалізації, адаптації дітей з особливими освітніми потребами. Основні механізми процесу соціалізації людини. Чинники соціалізації	2	
4.	Тема 4. Моделі спільного викладання в інклюзивному освітньому середовищі	2	
5.	Тема 5.Методичні нотатки. Взаємодія учасників команди психолого-педагогічного супроводу	2	
6.	Тема 6. Презентація «Особливості діяльності ІРЦ регіону»	2	
7.	Тема 7. Кейс «Теоретичні засади інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти» (підготовка теки матеріалів)	2	2
	Модульна контрольна робота	2	
	Разом за змістовим модулем 1	14	4
Модуль 2			
8.	Тема 8. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами (зразки оформлення)	2	
9.	Тема 9. Підготовка карток-інструкцій до режимних моментів у закладі освіти та до вивчення окремих тем (клас, предмет за вибором здобувача вищої освіти)	2	

10.	Тема 10. Застосування традиційних та інноваційних методів навчання у інклюзивних класах: професійна скарбниця. Складання фрагментів уроку відповідно до моделей співпраці вчителя, асистента вчителя (клас, тема за вибором здобувача вищої освіти)	2	2
11.	Тема 11. Портфоліо учнів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень	2	
12.	Тема 12. Аналіз корекційно-розвиткових програм для дітей з ООП.	2	
13.	Тема 13. Практика застосування методів інклюзивного виховання	2	
	Модульна контрольна робота	2	
	Разом за змістовим модулем 2	14	2
	Всього	28	6

6.4. Самостійна робота

Назва теми	Форма навчання	
	денна	заочна
Змістовий модуль 1		
Тема 1. Міжнародний досвід розвитку інклюзивної освіти	6	8
Тема 2. Специфіка реалізації наскрізного виховання у закладах загальної середньої освіти	4	6
Тема 3. Психолого-педагогічна підтримка дитини в умовах воєнного стану. Розвиток особистості в різних вікових періодах	6	10
Тема 4. Соціально-педагогічна комунікація асистента вчителя в інклюзивному середовищі	4	6
Тема 5. Пошукова робота щодо діяльності ІРЦ в регіоні на основі аналізу Інтернет-ресурсів. Налагодження ефективного професійного співробітництва між учасниками Команди психолого-педагогічного супроводу (педагогічне есе)	4	8
Тема 6. Принципи та структура універсального дизайну навчання. Особливості адаптованих та модифікованих програм, алгоритм їх складання	2	6
Узагальнення матеріалу	4	6
Модульна контрольна робота 1		
Разом за змістовим модулем 1	30	50
Змістовий модуль 2		
Тема 7. Специфіка та етапи планування освітнього процесу. Індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма	6	8
Тема 8. Погляди дидактів на організацію уроку у закладі освіти та їх інтерпретація з погляду сьогодення	6	8
Тема 9. Прийоми збереження і стимулювання здоров'я учнів з ООП в освітньому процесі (зорова гімнастика, динамічні паузи, пальчикова гімнастика, релаксація тощо)	6	10
Тема 10. Особливості оцінювання учнів з ООП	4	6
Тема 11. Корекційно-розвиткові види вправ та завдань у роботі з дітьми різних вікових груп (аналіз матеріалів Інтернет-джерел)	4	8

Тема 12. Діагностика рівнів вихованості учнів початкових класів з інклюзивним навчанням	2	6
Узагальнення матеріалу. Модульна контрольна робота 2	4	6
Разом за змістовим модулем 2	32	52
Всього	62	102

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Обладнання: мультимедійний комплекс, гаджети

Програмне забезпечення: робоча програма навчальної дисципліни, презентації програмового матеріалу.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

Словесні – лекція, бесіда, дискусія; наочні – демонстрація, візуалізація; практичні – ситуаційні завдання; квазіпрофесійні завдання; творчі вправи, тестові завдання; за логікою викладу – індукція, дедукція; за рівнем пізнавальної активності – проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Аргіропулос Д., Тарнавська Н. А. Інклюзивна педагогіка: Навчальний посібник для науково-педагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 248 с.

2. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі / навчально-методичний посібник /авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.

3. Дятленко Н. М. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук, Ю.

М.Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

4. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

5. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.

6. Колупаєва А.А. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Харків : Ранок : Кенгуру, 2018. 111 с.

7. Миронова С. НУШ: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: «Астон», 2020. 176 с.

8. Михальський А.В., Жигульова Е.О., Михальська Ю.А. Здоров'язберігаючі технології при роботі з дітьми із особливими освітніми потребами : Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2020. 228 с.

9. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

10. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : науково-методичний збірник. Вип. 12 / [редкол.: В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Т. П. Вісковатова та ін. ; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєва] ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. Київ, 2017. 184 с.

11. Прядко Л. Технологія роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С.297-315

12. Савінова Н. В., Берегова М. І., Борулько Д. М. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Навчально-методичний посібник. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 166 с.

13. Теоретико-методологічні засади впровадження інклюзії в закладах освіти: монографія / наук. ред. М. Є. Чайковський. Київ: Університет «Україна». 2019. 460 с.

14. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

15. Трикоз С. В., Блеч Г. О. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.

16. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки [текст]: підручник. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 248 с.

Додаткова література

17. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016. 68 с.

18. Стеблюк С.В. Методи корекційно спрямованого навчання молодших школярів в інклюзивному освітньому середовищі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. / [редкол.: А. В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ. № 75, 2021. С. 82-86

19. Стеблюк С.В., Пишка О.П. Гра як метод навчання в інклюзивному освітньому середовищі. *Інноваційна педагогіка. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. Випуск 43. Т. 2. 2022. С.43-47

20. Стеблюк С.В. Організація навчального процесу у класі з інклюзивним навчанням. *Педагогічні науки: теорія і практика. Вісник Запорізького національного університету*. Педагогічні науки. 1 (1), 2021. С. 116-121.

21. Стеблюк С.В., Хома О.М. Розвиток початкової освіти в Україні: інклюзивне навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 39. Том 3. С.218-222

22. Стеблюк С.В., Хома О.М. Педагогічне портфоліо як методичний інструментарій у реалізації завдань мовно-літературної освітньої галузі початкової школи. *Інноваційна педагогіка. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. Випуск 52. Т. 2. 2022. С.50-54

23. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

24. Школа для кожного: посібник / Упорядник Байда Л.Ю. К., 2015. 60 с.

Інтернет-джерела

25. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>

26. Концепція Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

27. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>

28. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в Новій українській школі : Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>

29. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища: принципи універсального дизайну та розумного пристосування, ресурсна кімната, медіатека. URL: <http://posibnyk.nus.org.ua/theme-4-features-organization-inclusive-educational-environment-principles>

30. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>

31. Положення про Інклюзивно-ресурсний центр. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 (зі змінами від 21.07.2021 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>

32. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-organi-a957>

33. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

Світлана СТЕБЛЮК

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 202 / 202 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).

Протокол № ___ від «___» ___ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

Протокол № ___ від «___» ___ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н. р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

Протокол № ___ від «___» ___ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

Протокол № ___ від «___» ___ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____